

Upravištevno: Ljubljana, Puceljova ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inštruirani oddelki: Ljubljana, Puceljova ulica 5 — Telefon št. 31-23, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri pošto-
žekovnem zavodu št. 17-749, za ostale kraje
Italije Servizio Conti. Cor. Post. No 11-3118
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglaševanje in
Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izjava vsak dan čisto ponedeljka
Narodna mala mesečno Lr. 10.
in inozemstvo vključno s ponedeljkom
in Lr. 56.50.

Uredništvo:
Ljubljana, Puceljova ulica št. 5, telefon
št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisni se ne vračajo.

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pub-
blicità di provenienza italiana ad estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Poslanstvo fašizma

Programatično poročilo tajnika Stranke na rimskem sestanku zveznih tajnikov in pokrajinskih hierarhov Stranke

Battaglia violentissima in Tunisia

Valerosa resistenza delle truppe dell'Asse — 17 velivoli nemici abbattuti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 7 maggio 1943-XXI il seguente bollettino di guerra n. 1077:
La battaglia ha infuriato ieri violentissima in Tunisia dove il rinnovato urto di poderose masse avversarie di fanteria e di carri armati è stato contrastato, con tenace valore, dalle truppe dell'Asse; nel settore settentrionale queste hanno ripiegato combattendo, su posizioni più arretrate. L'aviazione nemica che appoggiava l'attacco con forze preponderanti, perdeva nel corso della giornata 10 apparecchi dei quali quattro dalla caccia e sei dalle artiglierie contraeree.

Reggio Calabria, Trapani, Marsala e l'Isola Favignana sono state bombardate

da formazioni di quadrimotori: notevoli i danni agli abitati e le perdite tra la popolazione.

Sette velivoli risultano distrutti nel cielo della Sicilia dai cacciatori italo-germanici.

Il brillante attacco contro formazioni corazzate nemiche, di cui ha dato notizia il bollettino di ieri, è stato condotto dalla 110a squadriglia da caccia, comandata dal capitano Montanari Fioravante da Campogine (Reggio Calabria).

A seguito delle incursioni di cui ai bollettini n. 1075 in 1977 si contano 150 morti e 277 feriti a Reggio Calabria e 5 morti e 6 feriti a Trapani, 4 morti e 3 feriti a Marsala.

Silovita bitka v Tunisu

Hraber odpor osovinskih sil — 17 sovražnikovih letal sestreljenih

Glavni stan Italijanskih Oboroženih sil je objavil 7. maja naslednje št. 1077. vojno poročilo:

V Tuniziji je večeraj divjala silovita bitka, kjer so se obnovljenemu pritisku silovitih sovražnikov množice pehote in oklopnih voz z žilavo hrabrostjo upirale čete osi; v severnem odseku so se slednje umaknile med hojem na nove položaje.

Sovražno letalstvo, ki z nadmočnimi silami podpira napad, je izgubilo v teku dneva 10 letal, izmed katerih so 4 zbilj lovci, 6 pa protiletalsko topništvo.

Reggio Calabria, Trapani, Marsala in

otok Favignana so bombardirali oddelki štirimotornikov. Škode na poslopih in izgube pri prebivalstvu so znatne.

Italijansko-nemški lovci so v zraku nad Sicilijo uničili 7 letal.

Sijajen napad na sovražne oklopne oddelke, o katerem je javljalo večerajšnje vojno poročilo, je izvršila 110. lovška jata pod poveljstvom kapetana Montanari Fioravanteja iz Campogine (Reggio Emilia).

Zaradi poletov, o katerih javljata vojni poročili št. 1075 in 1077, je bilo v Reggio Calabria 150 mrtvih in 277 ranjenih, v Trapaniju 5 mrtvih in 6 ranjenih, v Marsali pa 4 mrtvi in 3 ranjeni.

Mogočen odmev Ducejevih izjav

Nedvoumen odgovor na sovražnikove utvare

Berlin, 6. maja. s. Večerašnji Ducejev govor z balkona Beneske palače, piše poletni dopisnik DNE, je dostojen nedvoumen odgovor na vsa neumna ugibanja in prerokovanja sovražnika. V trenutku, ko dosega razvoj položaja v Tunisu svoj vrhunec, misli sovražnik, da bo izrazil s pomočjo terorističnih dejanj in laži ločitev Italije od njenih zaveznikov in ustvaril razpoke v trdnem setavu trozveze, kategorične izjave Duceja in strastno navdušenje soglasujoče množice na Beneskem trgu pa so ponovno dokazale vsemu svetu voljo za borbo in zmago, ki prešinja italijanski narod bolj kakor kdaj koli odločen, da se bori za dosego skupnih ciljev. Italijanski narod je s tem znova izrazil, da odobrava bojni načrt, ki sta ga določila Benito Mussolini in Adolf Hitler v razgovorih na nedavnem zadnjem sestanku, namreč, da se vojna nadaljuje s totalno uporabo vseh narodnih sil do odločitelne totalitarne zmage, do popolne odprave temnih sil, ki ogražajo z zapada kakor z vzhoda evropsko-afrski življenjski prostor. Gre za dosego skupnih ciljev Osi, za obrambo evropske omikline in pravice, ki jih ima vsak posamezni narod do svobodnega razvoja v okviru medsebojnega sodelovanja. Nemška agencija podčrta zlasti Ducejevo omenbo afriškega vprašanja in zgodovinsko poslanstvo, ki ga ima Italija na afriški celini, zaključuje s kategorično izjavo Mussolinija: »Jaz vem, kaj čutim, da milijoni in milijoni Italijanov trpe na neizrekljivo boli, ki se imenuje afriška bol. Za odpravljenje je samo eno sredstvo: Vrniti se! In vrnili se bomo!«

Berlin, 7. maja. s. Tukajšnji listi se še nadalje bavijo z govorom Duceja, ki je izrazil širok odmev ter veličastno manifestacijo na trgu Venezia. Ves tisk pripisuje govoru izredno velik pomen, poudarjajoč, da izraža predvsem granitno voljo, ki preveča italijanski narod za nadaljevanje vojne do končne zmage.

»Völkischer Beobachter« zlasti podčrta dejstvo, da nikakršni strahovalni napad in nikakršna propagandna gonja ne bo mogla ukloniti italijanskega naroda ter doseči, da bi opustil svoj pohod, ki ga je zmagovito začel za dosego svojih narodnih ciljev.

»DAZ« objavlja članek »Beseda Rima« in pravi, da se danes pogled Italije bolj kakor kdaj koli upira preko mej domačega polotoka proti popolnoma stvarnim ciljem. Izredno zgoščene in polne vsebine besede je izgovoril Mussolini z balkona palače, ki jih je navdušena manifestacija rimskega prebivalstva v polni meri potrdila. Nemški list podčrta, da predstavljajo te besede jasen dokaz in istosčasno odločno jamstvo, kako trdno je italijanski narod odločen v etnotni jekleni volji, da doseže zmago za vsako ceno.

»Börsenzeitung«, »Lokalanzeiger« in »Zwölf-uhrlatte«, ki v glavnem podajajo slšno oceno Ducejevih besed, poudarjajo široki odmev pritrjevanja, ki so ga zbudile ponosne besede med nemškim narodom. Listi tudi naglašajo vzajemnost nemškega in italijanskega naroda ter popolno soglasnost naziranj, ki veže zlasti v sedanjem trenutku oba velika naroda Osi.

Budimpešta, 6. maja. s. Večerašnji Ducejev govor je imel velik odmev na Madžarskem. Listi objavljajo celotno besedilo govora na prvih straneh z velikimi naslovi. List »Magyarország« opozarja na od-

ločno voljo do zmage, ki prešinja Duceja in ves italijanski narod, kateri je z navdušenimi in mogočnimi manifestacijami izrazil velikemu voditelju voljo po delu za uspeh italijanskega orčaja. Drugi listi podčrtavajo voljo Italije po zmagoviti vrnitvi v Afriko. »Pester Lloyd« piše v dopisu iz Rima, da je Duce tolažil trdno voljo italijanskega naroda, da se upre sovražni objestnosti in bori do zmage. V svojem uvodniku podčrta »Magyarország« izredno važnost Ducejevih izjav, ki kažejo očitno trdno voljo italijanskega naroda: Italija se bo vrnila v Afriko. To je svetla resnica, katere se globoko zaveda italijanski narod, ki je ves strnjen v vojnem naporu, kateri mu bo zopet vrnil afriški prostor, ki ga njegovi sinovi potrebujejo za delo. Narod skoraj 50 milijonov ne more biti prisiljen, da živi na polotoku. Imeti mora svoji veličini in svojim potrebam ustrežajoče ozemlje. Italijanski narod je bil vedno trden in neupogljiv v tem smislu. Srca Italijanov zaključuje list, bijejo skupno z Ducejevim srcem, kadar izrazi trdno voljo, da se je treba vrniti v Afriko.

Ducejeve izjave, piše »Budapesti Ertesito«, so močno odmevale na Madžarskem, katere prijateljstvo do Italije je vedno bolj trdno in vidno. Kar je izjavil Duce, je izrek odgovora na brbljanje sovražne propagande, ki se je zazibala v utvare, da lahko ukloni italijanski odpor. To je ponosen in dostojanstven odgovor, ki izraža neomajno voljo italijanskega naroda. Ta narod se ne bo upognil pod besnimi letalskimi napadi. Italijanski narod, ki je toliko let marljivo in žilavo z moško narodno zavestjo ustvarjal imperij, je pripravljen tudi danes prenašati vsako žrtev, da se zagotovi državi mesto, ki ji pripa-

Rim, 6. maja. s. Besedilo govora, ki ga je imel večeraj na Madžarskem, je naslednje:

Tovariši!

Morda ne bo v tem, kar vam bom povedal, za vas nič novega, niti izvirnega, ker je v vsakem izmed vas to že leta nazaj globoko dozorelo, tako da bi vsakdo izmed vas lahko spregovoril ta moj govor. Bom pa nujno dolg in se ne bom pustil zanesti po nobenem govorniškem zaletu, ker želim govoriti vašemu srcu, vaši vesti in vašemu razumu.

Tudi me ne boste slišali govoriti o sovražniku. Nimam navade prezirati ali podcenjevati sovražnika. Sovražnika sovražimo vsi, tako jaz kakor vi, vendar brez histeričnosti, brez izpadov: hladnokrvno in stalno, vztrajno in odločno.

Lastnosti fašista

Podal bom poročilo, ki bi ga lahko imenovali poročilo moči, dostojanstva, časti in revolucionarne nepopustljivosti. (Odobranje.)

Potrebnost je, da najprej nekaj ugotovim in pojasnim, kajti želim, da bi vsakdo izmed vas, ko bo zapustil to dvorano, odnesel s seboj čim bolj točno označbo raznih vprašanj in raznih primerov, ki so v tem času raznemalno pozornost fašistov in vzbujali bolj ali manj živahne razprave.

Na začetku vsakega našega ugotavljanja je fašist. Fašist je predvsem človek, ki živi med drugimi ljudmi; ni nerealna, abstraktna bitje, ustvarjeno po čudežu ali po igri kakršne koli domišljije; človek je z vsemi svojimi čustvi, svojimi napakami, svojimi vrlinami in tudi svojimi interesi. Razlikuje se od drugih po določenem, prostovoljnem udeleževanju svoje volje, ki ga po mislih, volji, interesih in čustvih podreja višji skupnosti, kateri je posvetil vse svoje življenje.

Prva lastnost fašista — to je na dlan — mora biti poštenje. (Odobranje.)

Ne le poštenje v tem smislu, da ne smes krasti ali zapasti strogosti zakonika, temveč poštenje v tem smislu, da pošteno čutiš, misliš in delaš in da upoštevaš svoje interese samo v skladu s skupnimi interesi in svoja čustva samo v odnosu s čustvi drugih ljudi.

Fašist je popoln, najpopolnejši tip Italijana, najbolj vzhiceni tip Italijana, kajti fašisti smo le v toliko, v kolikor smo v polni meri Italijani. Po tej vzhiceni Italijanstva je fašist predvsem borec; ne morda zato, ker je le v določenih okoliščinah pozvan, da izvrši neko posebno nalogo, ki jo sprejme kot dolžnost, kateri se ne more izogniti, temveč borec, ki išče borbo, ki hrepeni po borbi, ki ugotavlja svoj cilj in oviro, ki išče sovražnika, ker hoče zadeti cilj in premagati oviro ter streti sovražnika. (Odobranje.)

Skratka, fašist je določen temperament, določena jasna in natančna osebnost, ki je ni mogoče zamenjati. Duce je dejal nekoč, da bo nastopil čas, ko se bo fašist tudi fizično razlikoval od drugih ljudi. S tega položaja človeka, Italijana in borce bo nekoč, kakor boste videli, vzrasla, ali bolje rečeno, se spet pokazala iz najstarejših virov našega duha osebnost starega fašista, kakršnega je ustvaril Duce (Odobranje.), kakršnega je želel asrd v onem težkem trenutku svojega življenja in kakršnega je narod ljubil in cenil.

Povratek k izviru

Obracunati moramo z našim neprimerim načinom mišljenja o stvareh, ki se tičejo našega dela. Dolga leta smo govorili in spet govorili in ker smo razdražili vse to (začenši s močkom, ki velja za edinega očeta dejanj, med tem ko bi morala biti beseda mačeha napadnih stvari, dokler nismo prišli do prezira, enostavnosti in pristrčnosti), moramo sedaj obracunati z vsemi zavesami, ki bi mogle motiti našo zavest, da si zopet pridobimo popolno jasnost odnosov in čustev (Odobranje) in tako smo uporabljali to retoriko, da smo dospeli do prave in resnične oblike inflacije besed in prišli celo tako daleč, kar lahko ugotovite vsak dan, da je bila velika in izredna vrlina celo biti pošten. Tako si je vsakdo izmed nas, čeprav je pošteno izvršil svojo dolžnost in ni nič drugega kakor svojo dolžnost lastil takoj pravico, da sme zahtevati izredne nagrade, tako je najmanjša odpoved nenadoma postala velika, težka žrtev in tako se je žrtev izpremenila v mučeništvo, najmanjše trpljenje pa je ustvarjalo junake.

Sedaj pa moramo stopiti s te lestve na svet našega enostavnega človeštva in povedati, da se pravi izvršiti svojo dolžnost storiti samo svojo dolžnost, da je žrtev samo tedaj žrtev, ko so dokazi za resnično trpljenje in bolest, da pripada vneč mučeništva samo nekaterim ljudem, da je junakov med živimi sicer mnogo, vendar med njimi zelo malo takšnih, ki so izjemna bitja. Vsekakor pa so junaki tisti naši ljudje, ki so padli za Domovino. (Odobranje.)

Opozorilo omahljivcem

Ako tako označimo duhovni in moralni položaj vsakega izmed nas, boste, tovariši, takoj in lahko razumeli, da bomo onemogočili položaj v Stranki vsem, ki se ne merijo po tem merilu. (Odobranje.) Odlodil sem rok za dvig članske izkaznice do 10. junija s prikritim upanjem, da je mnogi, ki so doslej oklevali, sploh ne bodo dvignili in da bom tako z jasnim in dokončnim navodilom privedel mnoge do tega, da bodo pri prihodnji obnovi napravili takisto. (Odobranje.)

Ko je Duce 17. aprila popoldne spregovoril svoje ime kot tajnika Stranke, sem čutil, da zahteva od mene vse moje življenje, kakor je ta obveza v besedilu prisage. Ker sem pripravljen, da žrtvujem svoje življenje v službi Duceja in brez obotavljanja, vam prisegam, da se ne bom pomislil izpostaviti življenja vseh fašistov, če bo potrebno za Duceja in stvar. (Vsi se dvignejo s sedežev in vzklkajo: Duce! Duce!)

Ko omenjam krvno žrtev, naj nihče ne misli, da smo pripravljeni na to najvišjo žrtev zato, ker prežramo življenje. Nasprotno, mi pripisujemo življenju najvišjo vrednost.

Fašizem je sinteza, ki preprečuje izgube in izvršuje celo osredotočenje moči. Skrivnost, ki jo fašizem ustvarja v človeku, je prav ta krepost, da se povečuje vsaka njegova lastnost. Fašist uresničuje s svojo moralno, s svojim duhom in svojo mislijo konkretne vrline, ki večajo življenjsko krepost. Ko tedaj govorimo o najvišji žrtvi, ne govorimo o žrtvi nicesar žalostnega in utrujenega, temveč o žrtvi najpopolnejše in božje stvari. (Odobranje.)

1939 pa v La Speziji. Povsed se je z uspehom udeleževal. V oktobru leta 1941 je ponovno prošil, naj ga pokličejo pod orožje. Prosto-voljno je odšel v Rusijo, kjer je 20. januarja kot junak padel pri Kostojaniju in tako zaključil svoje plemenito življenje, ki je bilo vse posvečeno Domovini in Fašizmu.

Potopljena angleška podmornica

Lizbona, 6. maja. s. Angleška admiraliteta potrjuje, da je bila v srednjem Sredozemskem morju potopljena angleška podmornica »Sahib«.

V zadnjem času so prišla v razpravo stara, zelo stara vprašanja glede Stranke. Na primer tole: Ali naj bo Stranka množična ali manjšinska? To vprašanje, ali naj bo Stranka pokret množice ali manjšine, je že odavno in vsaj že davno zastarelo po samih funkcijah, ki jih je Režim dodelil stranki. Vračati se na to vprašanje bi bilo nesmiselno, kajti čeprav bi črtali iz naših vrst en ali dva milijona »pisanih, bi še vedno ostali trije ali štirje milijoni, ki bi se vsako leto povečali z novimi dotoki. Tako bi imeli v vsakem primeru zelo visoko število »pisanih« množice. Trdim celo, da bi se to zgodilo tudi tedaj, ako bi hoteli število »pisanih« omejiti samo na voditelje. Pomislite samo na veliko število fašističnih hierarhij.

Stranka mora biti močna

Ne torej po številčno majhni stranki, temveč po zelo močni Stranki in vsaki njeni manifestaciji, po tem moramo stremeti. Da bo pa Stranka močna, moramo biti vsi člani najprej prepričani in potem zvesti. Ako je zvestoba posledica prepričanja, je nesprenmljiva in nestrohljiva; vsiljevanje pomeni zanikanje zvestobe in kar je še slabše, jo postavlja na laž.

Da bo Stranka močna, pa je tudi potrebno, da je pravica, najprej do same sebe, potem pa še do naroda, iz katerega izhaja. Da bo Stranka močna je nadalje potrebno, da stalno preveča vse svoje člane brez razlike z duhom, miselnostjo in zadržanjem manjšin.

Vprašanje, ki se nam postavlja, torej ni vprašanje števila, temveč kakovosti. Lahko kdo misli, da ta dva pojma nista združljiva. Jaz pa mislim, da sta, kajti po Ducejevih ukazih bomo dali Stranki tako hiter ritem, da bodo ljudje brez sapa zaostali. Stranki bom dali tako bojno obliko, da nam plašljivci in ljudje brez zaupanja ne bodo mogli slediti. Tisti, ki bodo šli naprej, pa bodo zares takšni, kakršne hoče Duce. (Odobranje.)

Ako hočemo doseči kakovost množice, so potrebni tle činitelji: železna moralna postava, ki ustvarja naravno oziroma kakovostnega življenja, železna disciplina, izbrana hierarhija, ki sama še naprej izbira. Samo tako bo mogoče uresničiti tisto, kar označujemo z besedo: »aristokracija množice«.

Aristokracija nele napram vsemu narodu, temveč predvsem napram nam samim, tako da se bo sleherni fašist zavedal svoje osebnosti, in to brez občasnega ponosa, da je že na vrhu lestve človeških in narodnih vrednot. Gre torej za idealno ureditev, ki naj vsakemu vlije junaški čut življenja.

Izbrana množica v duhu manjšine

Gre torej za izbrano množico v duhu manjšine; to je formula, ki nam na kratko pove, kaj hočemo doseči.

Stranka je zares revolucija: celo popolna revolucija. Ona se loteva in rešuje na idealnem, kulturnem, socialnem in gospodarskem področju neki življenjski red, ki se na zunaj kaže v novem obrazu civilizacije. Njena najvišja manifestacija je ureditev naroda in države v korporacijskem smislu. To je nujna zamisel, ne pa megle na družbeno ali podporno zamisel; to je moč izžarevanja, razširjevanja in graditve, ki se lahko projicira ne le v naprej, temveč, kar je še pomembnejše, lahko se za hip tudi ustavi, ne da bi se zanikala, da bi tako bolje dozorela vprašanja in bila nato v celoti izvedena. Skratka, ta misel je mogočno vojno orodje, ki lahko vzdrži vse udarce nasprotnikov, ki pa lahko tudi preseče vsak vokal in odstrani sleherni oviro.

Glede na obseg take naloge naj nihče ne misli, da se Stranka lahko zmanjša po številu do neke zaključene kaste ali razrede, marveč jo je treba pustiti odprto, zračno in prostorno, da vsak veter lahko prodre vanjo in odnese mrtve veje in liste, oživljajoč in poživljajoč tako ves ostali njen organizem. Odprto pomeni v običajnem smislu: prešinjeno z gorečo neodnjenljivo strastjo, odprto v bolj dinamično aristokratskem smislu, tako da je mogoče pri-tok novih vrednot za poveljska mesta, ki naj izpopolnijo lastno hierarhijo.

Osrednje vprašanje fašizma je nedvoumno vprašanje kadrov. Pravilo, ki nas bo pri tem vodilo, je: »kompetenca«. Vsakdo mora biti na pravem mestu po svojih vrlinah, svojih zmognostih, svojem znanju in po svoji usposobljenosti. (Odobranje.)

In nič improvizacij! Vsako se je moral izkazati v nižjih skupinah in dokazati, da je vreden prostak ob vsakem času in v vseh okoliščinah, da je človek značja in časti in da ima pravico stremeti po višji stopnji. Vsekakor pa mora dokazati z dejanji in v neoporečni meri, da je predvsem fašist, ki vselej ostane neizpremenljiv fašist (Odobranje.)

Trdno in izven diskusije je tudi pojmovanje določanja oseb od zgoraj glede na polno odgovornost in avtoriteto, pri čemer mislimo, da se mora to pojmovanje, ako naj se ne prestopa ne vrtil v ozkem krogu, biti podprto od spodaj s prostovoljnim priznanjem vrednot. Te vrline, dvignjene iz množice, — tako se spet vra-

Nadaljevanje na 2. strani

Pred koncertom Egressy - Auersperg

V vrsti koncertnih prireditev, ki nam jih obeta glasbeno tako izjemno bogati maj, je tudi vokalni koncert tenorista Tibora Egressyja in sopranistke gđ. Ade Auerspergove v sredo 12. t. m. v frančiškanski dvorani.

Koncertu daje značaj in pomen skupen umetniški nastop mlade pevke, ki sicer ni začetnica, vendar bo to pot nastopila prvič na javni koncertni prireditvi, in priznanega umetnika, člana kr. gledališča v Budimpešti. Obo-

Ada Auersperg

jejo umetnikov družji poleg visokih umetniških idealov tudi skupnost milanske pevke šole, ki jo je g. Egressy že pred leti dovršil in v kateri gđ. Auerspergova zdaj nadaljuje v Ljubljani uspešno začeto glasbeno študijo.

Mlada sopranistka gđ. Ada Auerspergova je domačinka iz ugledne stare aristokratske rodbine. Glasbene študije je začela za seboj pri našem pianističnem mojstru prof. A. Trostu, nato pa se je odločila za petje in ga je začela študirati v današnjem središču italijanske pevke kulture, v Milano.

Pevka je polna navdušenja za lepo umetnost muzike. Melpomene in njena šarmantna zunanost in splošna kultura utegneta tudi prispevati svoj delež k uspešnemu razvoju njene umetniške osebnosti in k učinku njenega koncertnega nastopa, za katerega se pripravlja z vso verno in z vso resnostjo.

Gđ. Auerspergova študira petje pri istem milanskem mastru, kakor je študiral g. Egressy. Je to prof. De Rivalta, učitelj mnogih pevkin in pevcev, ki dosegajo sedaj uspehe na italijanskih, srednjeevropskih in južnovzhodnoevropskih koncertnih podjih in opernih odrih.

Prav ta moj sedanj učitelj — nam je dejala mlada pevka —, me je izpodbudil h koncertnemu nastopu in g. Egressy me je kot izkušeni pevec ljubeznivo podprl pri pripravih za prvi koncertni nastop. Izpovedka sem se nekoliko obotavljala. Zdelo se mi je, da ni nikdar študija in priprav preveč, naposled pa sem se le dala prepričati, da je prav, če pokazem koncertnemu občinstvu svojega ljubljanskega domačega mesta, naše Ljubljane, sad svojega dosedanjega truda. Pod pokroviteljstvom tehnično tako odlično izobraženega pevca, kakor je g. Egressy, smem upati, da bo skrbno pripravljeni nastop dosegel zaželen uspeh.

G. Tibor Egressy je znan ljubljanskemu občinstvu po nastopu v Operi, kjer je pred razprodanim gledališčem pel glavno tenorsko partijo v »Madame Butterfly«, Pinkertona. Dokaj skromni glasbeni obseg te vloge mu ni dal prilike, da bi pokazal v polni meri svoje pevke kvalitete in na raznih tujih odrih uspešno preizkušeno umetniško kulturo, zato je prepričan, da se bo tem laže uveljavil na tem koncertu.

Tibor Egressy

mi nauki in zapovedmi... Taka popolna podreditiv pa ostaja tudi po pisčevem priznanju samo ideal. Pisec zahteva torej čim popolnejše notranje življenje in temu božjemu vzoru ustrezajoče zunanje, socialno ravnanje, odklanja pa sebičnem poskus, »uveljaviti božje kraljestvo na zemlji z zgolj vnanjimi, svetnimi sredstvi, kaj še z nasiljem.«

Prof. Janec Logar, »Cvetje iz domačih in tujih logov« zv. 17. Založila Družba sv. Mohorja v Ljubljani (212 str.).

Po nepopolni izdaji Erjavčevih zbranih spisov v redakciji dr. A. Slodnjaka smo dobili v »Cvetju iz domačih in tujih logov« že drugi zvezek Erjavca. Medtem ko je prvi prinesel značilen primer njegovega pripovedništva (»Hudo brezno«), nam prinaša pričujoči novi zvezek izbor tega, kar je pri tem pisatelju najzanimivejši in najboljše: njegovih opisov življenja iz poljudne, v našem slovu pa klasične zbirke »Domače in tuje živali«. Tu je Erjavc nadomestil slovenskemu ljudstvu Brehma, dal mu delo, ki ne bo v našem slovu morda nikdar pozabljeno, saj mu ne določa vrednosti zgolj znanje, katerega spis posreduje, marveč ga predvsem odključuje slovske kvalitete nadpovprečnega značaja. Znanje je tu združeno z umetniškim oblikovanjem, s takim stilom in jezikom, da ju v tej književni vrsti ni lahko prepoznati. Zaradi tega ostaja Erjavc za vedno klasič slovenske poučne proze.

Potemtakem je bilo prav, da je prof. Logar pripravil za »Cvetje iz domačih in tujih logov« izbor iz »Domačih in tujih živali« in »Naših škodljivih živali«. Tako je dobila zlasti naša srednjošolska mladina knjigo, ki bo hvalječno in podnetno čtivo vsakemu mlademu človeku, saj ga bo vspešno vodila k spoznavanju narave in k ljubezni do njenih tako raznorodnih bitij, vplivala bo nanj tudi etično s svojim srčno toplim in plemenitim značajem, obenem pa mu bo kazala vzore dobrega slovenskega pisanja. Erjavčev jezik je pre-

* Topel sprejem vojaških povratnikov z vzhodnega bojišča. Te dni se je vrnil v Trento z vzhodnega bojišča alpski armadni zbor, ki je bil sprejet z največjo prisrčnostjo. V vladni palači so sprejeli oficirski zbor alpincev v navzočnosti generala Nescia ter generalov Filippia in Tamassia, navzoči pa so bili tudi prefekt, zvezni tajnik, nadškof in župan. V imenu meščanov je pozdravil povratnike župan narodni svetnik Mendini, na njegov pozdrav pa je odgovoril v imenu vrnivših se četnikov alpski kapetan Leonil Scangatta. Manifestacija se je zaključila z vzklikom Kralju in Cesarju ter Duceju.

* Razstava slikarja Rebeza v Triestu. Slikar Mario Rebez, ki je že pred dvema letoma razstavil v Triestu, je ponovno otvoril razstavo svojih del v prostorih salona Jerco. Rebez razstavlja motive z morja in pokrajine v vseh letnih časih.

* Smrt abesinskega duhovnika v Rimu. Na idiniki Monte Mario v Rimu je umrl abesinski duhovnik Abba Jaiou Socquar iz Dikae v Eritreji, ki se je zadnje čase mudil v italijanski prestolnici.

* Smrt pevke Ferrarijeve. V Cambranzu je umrla znana italijanska operna pevka Cesira Ferrari. Bila je znana širom Italije ter si je stekla poseben sloves kot pevka nastopne vloge v Puccinijevi operi »Manon«.

* Umetnostna razstava triestinskih bojevnikov. Poveljnik vojnega okrožja v Triestu general Corte je dal pobudo za otvoritev umetnostne razstave likovnikov iz Julijske Benečije. Pripravljani odbor je izvolil za predsednika generala Corteja. Razstavo bodo otvorili 26. maja v redni gledališča Verdi. Doslej se je prijavilo za udeležbo na tej razstavi 150 oficirjev, podoficirjev in vojakov.

* Naročeno netipizirano pohištvo se sme izročiti naročnikom do 30. junija. Ministrstvo za korporacije je izdalo tolačenje, ki pravi, da se sme naročeno pohištvo netipizirane vrste izročiti naročnikom še do konca 30. junija letošnjega leta. Pohištvo pa se sme izročiti samo v tistih primerih, ko se lahko dokaže, da je bilo naročeno pred 29. decembrom 1942.

IZ LJUBLJANE

Nakazila za sir za trgovce

Prehranjevalni zavod Vis. komisarijata za Ljubljansko pokrajino poziva vse trgovce z rajoniranimi in kontingentiranimi živilimi mesta Ljubljane, ki dvignejo do 11. maja t. l. nakazila za sir za mesec maj v Gosposki ulici 12-I.

Razdeljevanje sira potrošnikom

Prehranjevalni zavod Visokega komisarijata za Ljubljansko pokrajino obvešča vse potrošnike mesta Ljubljane, da dobijo od 12. maja dalje pri svojih trgovcih za mesec maj na odrezek B po 60 gr parmezana in 150 gr mehkega sira.

* Nov grob. Po kratki hudi boleznii je doživel inspektor državnih železnic v pokroju g. Avgust Zadnik. Zapuščila soprogo Marjo, hčerko dr. Zvezdana, sinova Ljubana in črtomira ter drugo sorodstvo. Na zadnji poti bodo blagodejna pokojnika spremlili v soboto ob 15. iz kapelice sv. Andreja na Zahal na pokopališču k Sv. Križu. Naj v miru počiva! Svojem izrekanju naše iskrene sožalje.

certu. Koncert bo po svojem sporedu večer opernih arij iz Puccinija Boita, Cilea, Bizeta, Wagnerja, Verdija in Donizettija. G. Egressy je kar navdušen za Ljubljano in njeno tako procvitajočo glasbeno kulturo ter govori z velikim priznanjem o slovenskem občinstvu, saj v času svojega tukajšnjega bivanja pridno obiskuje naše gledališče in koncertne prireditve. V razgovoru kaže svetsko razgledanost in široko kulturo. Ze z nastopom v Operi je izprizdal, da ima lepo izšolan glas in da se odlikuje po velikih tehničnih kvalitetah svojega petja. Zato ne dvomimo, da se bo v vrsti izbranih opernih arij tembolj razvil njegov glas in da bosta oba pevka partnerja pokazala resnične odlike in značilnosti svoje šole. Pri klavirju ju bo spremljala ga. Marta Bizjakova.

prost, ljudski, a ves živ in prijeten, tako da ga prebiramo s tisto slastjo, ki jo nudi bralcu samo izborna domača knjiga. Prof. Janec Logar je premislil knjigo s pregledom Erjavčevega dela in življenja in z daljšim uvodom, kakršni so sploh velika odlika te zbirke, ter z opombami ob koncu knjige. Med sestavki v tem izboru je uvod v »Domače in tuje živali« z naslovom »Človek in narava«, dalje uvod v zvezek o pticah »Ptice«, potlej najdes v knjigi sestavke »Gozdi«, »Žaba« in »Mravlja«, ki so poleg »Raka« in še nekaterih vprav vzorni primeri Erjavčevega naravnoslovskega pripovedovanja in končno je tu okrog štirideset črtic o posameznih živalih. Knjiga je nekoliko obširnejša, vendar s svojo tehtno vsebino in trajno vrednostjo visoko odtehta ceno. Mirno lahko rečemo, da smo lahko veseli tega novega Erjavca!

Anton Martin Slomšek. »Blaže in Nežica«. Priredil dr. Vinko Brumen. Cvetje iz domačih in tujih logov, zv. 18. Založila Družba sv. Mohorja v Ljubljani (144 str.). V nadaljevanju komentiranih izdaj starejših in novejših slovenskih s'ovstvenih del smo dobili sedaj tudi Slomškovo knjigo za nedeljske šole »Blaže in Nežica«. Ta spis se je večkrat omenjal, zlasti če je bila beseda o začetkih slovenskega pedagoškega slovstva, toda koliko ljudi ga je podrobneje poznalo? Prva izdaja je izšla l. 1842. še v bohoričici, druga l. 1843. v gajici in tretja l. 1857. v Celovcu. Lansko leto je minilo potemtakem sto let, kar je izšla Slomškova vzgojno najpomembnejša knjiga. Morda je že sam jubilej zadostno opravičilo za prirejen in komentiran izdajo te zdaj že častiljive literarne relikvije slovenskega slovstva. Povrh tega pa opazimo, da se čedalje bolj utrjuje in uveljavlja pomen Slomška kot pedagoga in kot »služabnika božjega«, kakor ga imenuje polk. dr. Kovačič v svoji obsejni biografiji (Celje 1934—35). »Blaže in Nežica« je knjiga, ki jo je sestavil S. nalašč za potrebe tedanje nedeljske šole v slovenskih krajih. Knjiga pa ni bila potrjena in ven-

Kronika

u— Poročila sta se mel. univ. dr. Borštinar Marijan in Ada Burgerjeva, slušateljica glasbene akademije. Mlademu paru želimno obilo sreče!

u— Nestalno vreme imamo zadnje dni. Zdaj je oblačno, zdaj posije sonce, potem nam spet zaliva dež v gostih pljuskah. Kljub deževju pa se ozračje po malem spet ogreva in smo v četrtek čez dan zabeležili 17.6° C, včeraj jutraj pa 10.4° C. Jutro je bilo oblačno, vendar je za kratek čas posijalo sonce, potem smo imeli dopoldne nekaj dežja in oblačno vreme traja dalje, proti poldnevju pa se je začelo jasnit. Barometer je padel na 762 mm.

u— Važno za vsakogar sedaj in v bodoče je znanje strojepljisa in stenografije! Novi poletni tečajji pričnajo ta teden. Pouk dopoldne, popoldne ali zvečer po želji obiskovalcev. Učnina znerna. Informacije in prijave dnevno do 10. maja: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«, Domobranska 15.

u— Opozorjamo na koncert slavnega pianista Carla Vidussa, ki bo v ponedeljek, dne 10. t. m., ob 7. zvečer v veliki filharmonični dvorani. Pianist Vidusso je eden največjih umetnikov klavirske igre, znan po vsej Evropi in tudi Južni Ameriki in spada v prvo vrsto stalnih koncertantov, katerih igro občuduje ves muzikalni svet. V ponedeljek, 10. t. m., bo nastopil v veliki filharmonični dvorani ter izvajal nasled. spored: Beethoven: Sonata op. 10; Ferrari Treeste: 6 Etude; Chopin: 12 Etud op. 10 in 12 Etude op. 25. Na koncert opozorjamo in vabimo. Začetek točno ob 7.; predprodaja v knjižarni Glasbere Matice.

u— Maturantom gimnazije sporočamo, da bomo v začetku maja pričeli tečaje, v katerih se bo temeljito poučevala in predelala vsa učna snov, ki je potrebna za višje in nižje tečajne izpite. Poučevali bodo profesorji. Javite se pravčasno in ne zamudite ugodne prilike! Vpisovanje dnevno od 8 do 12 in od 14 do 16. Korepetitorij. Mestni trg 17. I.

u— Kreditna zadruga železničarjev ljubljanske pokrajine v Ljubljani sklicuje za petek, dne 7. maja ob 18. sestanek ljubljanskih članov v gostilni »Pri starem tišerju«, Ljubljana, Kolodvorska ulica 33. Gd. delegati in člani vljudno vabljani. Upravni odbor.

u— Vodstvo »Korepetitorija« vabi dijake srednjih, meščanskih in ljudskih šol, da se vpišejo k nam, kjer dnevno uspešno poučujemo vse šolske predmete. Po želji tudi posebne ure iz posameznih predmetov (razlaga, naloge, izpraševanje). Važno za one, ki žele konec leta polagati razredne in privatne izpite! Honorar zmeren! Vpisovanje dnevno od 8. do 12. in od 14. do 16. Korepetitorij, Mestni trg 17. I.

u— Zadruga učiteljska samopomoč v Ljubljani vabi vse zadržnike na XI. redno letno skupščino, ki bo v nedeljo, 9. maja t. l. ob 9. na II. mestni dečki ljudski šoli v Ljubljani — Cojzov graben.

u— Specialne strokovne instruktaje za gimnazije in meščanske šole: Za malo maturo v vseh predmetih pripravljamo dijake in dijakinje 3. in 4. razr. glazurje in 4. razreda meščanske šole. Učni honorar nizek! Poučujejo profesorji, strokovnjaki. Informacije in prijave vsak dan dop. od 9. do 12. ure in pop. od 4. do 6. ure: Mussolinijev (Kongresni) trg 2, II. nadst. Središče mesta!

u— Boljši moški dežnik, ki je bil 3. ali 4. t. m. nekje pozabljen, naj se odda proti nagradi v urelništvu »Jutra«.

u— Nesreče. V četrtek so sprejeli v ljubljansko bolnišnico naslednje ponesrečence: Z zlomljeno desnico je iskal zdravniške pomoči 10letni dijak Joško Rijavec iz Ljubljane. Levo nogo si je zlomil pri padcu s stola šletna hčerka posestnika Marija Mučičeva iz Smarja. 10letni sin hišarja Jože Turk iz Stične se je vsekaj v desno nogo. 12letnemu dijaku Stanetu Adamcu iz Ljubljane je na glavo padel kamen in ga precej hudo ranil. Desno nogo si je zlomil 7letni posestnikov sin Fran Oblak z Iga.

KINO MATICA
RADI IZREDNE DOLŽINE FILMA
PREDSTAVE OB DELAVNIH:
OB 14.30. 16.30. IN 19.00 URI
V NEDELJO: OB 10.30, 14.30, 16.30
IN 19.00 URI

dar se je razprodalo več kakor 6000 izvodov; zdj se, da je bolj služila za lastno izobraževanje kakor pa kot šolsko čtivo.

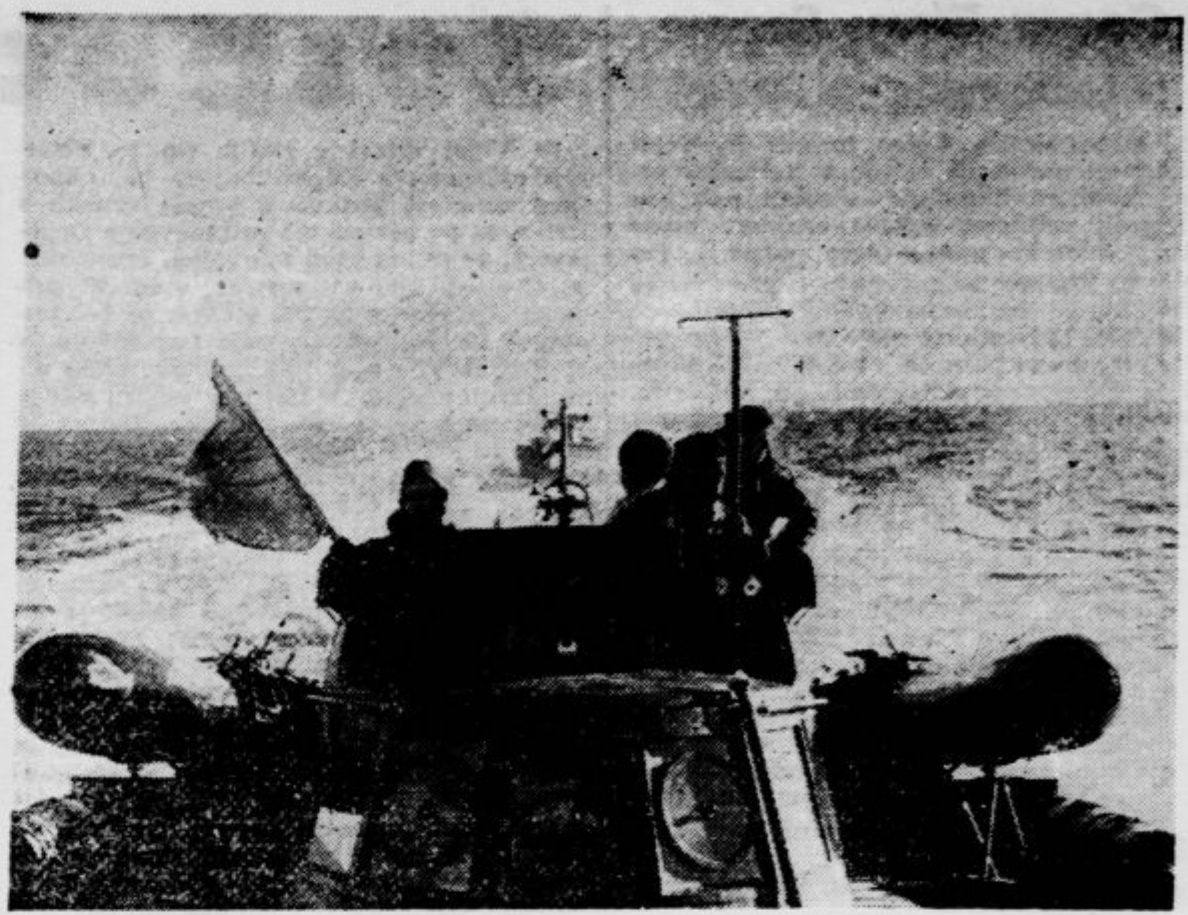
Pedagoški pisec dr. Vinko Brumen, ki je že l. 1936. spisal razpravo o tem Slomškovem delu, je bil prav posebno poklican, da prired. slovenski šolski mladini »Blažeta in Nežico«. Njegova izdaja je seveda zvesta preizkušnemu vzorcu zbirke »Cvetje iz domačih in tujih logov«. V uvodu prikazuje pisec tedanje uradne šole in slovenske začetne ali nedeljske šole, pa nastanek Slomškovega dela, podoba in načela njegove šole ter pomen »Blažeta in Nežice«. Ob koncu dostavlja opombe in slovarček manj znanih besed iz knjige je seveda izločeno to kar je neposredno služilo poduku (na pr. nemške naloge, opisi živali in rastlin, zemljepisnih in zgodovinskih pojmov i. dr.). Ostalo je to, kar ima v Slomškovem delu pedagoški in pripovedno-literarni značaj in kar je vsaj v glavnem še dandanes kolikor toliko živo. Današnji pomen knjige pa vidi pridetitje v tem, da je knjiga zanimiv kulturnozgodovinski vir, ki nam pričuje o mišljenju in čutenju naših ljudi pred sto leti, obenem pa »moramo se danes občasno vrniti na zdravje, ki d'ha iz knjige plemenitost mišljenja in čutenja«. Tako se bo slovenska učeca še mladina seznanila tudi s to častiljivo »babico« slovenskih učnih knjig.

ZAPISKI

Vrnitev lanskega »Evgenija Onjegina«

Letos smo slišali Čajkovskega opero »Evgenij Onegin« z Vidaljevo v vlogi Tatjane. V nedeljski predstavi pa se bo docela ponovila lanska predstava, tako da bo Tatjana zopet Hejbalova, kneza Gremina bo pel Betetto, Lenskega pa Slado- ljev.

Vsekako je to z vid'ka primerjave zanimivo. Tu lahko presodi poslušalec, kako posameznik dojame vlogo, na katero nje-

Nostri MAS in crociera di guerra nel Mediterraneo — Italijanski MAS križarijo po Sredozemskem morju

Z Gorenjskega

Državni vodja nemške policije in oddelkov SS Henrik Himmler je prispel 3. t. m. na Korosko. Sprejel ga je na vrhu Katschberga pokrajinski vodja dr. Rainer z večjim spremstvom. Odpeljali so se v Velikovec, kjer je Himmler prisostvoval svečanosti v spomin na 2. maja 1919. Po svečanosti, pri kateri je imel daljši govor, se je Himmler vrnil s spremstvom v Celovec.

Odlikovanje predavanje. V Celovec je prispel na dopust standardni vodja SS Oton Kum, poveljnik polka »Der Führer«. Te dni je predaval v Celovcu o borbah oddelkov SS pri Harkovu, kjer je komaj 33 let stari polkovnik Kum dobil hrastov list k viteškemu križu reda železnega križa.

Ob 10letnici ustanovitve nemške delavske fronte so bile povsod na Koroskem in na Gorenjskem v obratih in podjetjih svečanosti in mladinske prireditve. Nadomestni pokrajinski vodja Thimel se je udeležil zborovanja pri oboroževalni industriji v Celovcu.

Danes in jutri vodstvo na Vavpotičevi razstavi

Spominska razstava umetnin Ivana Vavpotiča je dobro obiskana. Zlasti je prav lepa udeležba, kadar je vodstvo na razstavi. Ker bo razstava prihodnji torek zaključena, bo vodstvo po razstavi danes in jutri. Danes ob 17. uri bo vodil pokojnikov ožji prijatelj in tovariš prof. Sasa Santel. Jutri, v nedeljo ob 11. dopoldne, pa avtor spominskega kataloga in dober poznavalec Vavpotičeve umetnosti dr. F. Šijanec. Kdor si Vavpotičeve razstave še ni ogledal, mu priporočamo, naj te dni izkoristi poslednjo priliko, da spozna lepoto in moč Vavpotičeve umetniške tvornosti.

Spodnja Štajerska

Z železnim križcem prve stopnje je bil odlikovan vojni poročevalec pri oddelku SS dr. Hermann Pirih, ki je doma iz Ptujja. Sodeluje na vzhodni fronti. — K železnim križcem druge stopnje pa je bil odlikovan Emil Berglez iz Brezna, ki se bori v Afriki.

Novi grobovi. V Mariboru je umrla 73-letna zasebnica Julijana Petrovičeva, v Oplotnici pa 45-letna zasebnica Pavla Varl-Grundnerjeva; položili so jo v družinsko grobnico v Poljčanah. V Celju je umrl baviš trgovec 73letni Ignac Sparkaki, pri Sv. Urbanu pa dr. Fric Marinič, deželnosodni predstojnik v Celovcu, star 66 let; k upepelitvi je bil včeraj popoldne prepeljan v Gradec; zapustil je sorodnike tudi v Ljubljani. Na vzhodni fronti je padel 20letni Erik Malgaj iz Ormoža, višji grenadir pri oddelku SS, odlikovan z bronasto značko za ranjence.

Delavska zborovanja. V Nemškem domu v Celju je priredil delovno politični urad zborovanje gradbenega delavstva. Pred tem so zborovali celjski obratovodje in delavski poverjeniki. Okrožni uradni vodja Lenz je predaval o nemški socialni politiki in vojnih dogodkih, inž. Bauer pa o mezdah in socialnem skrbstvu. Isti dan je bil sklican zbor gradbenega delavstva v Vojniku.

Izjavljam in zavračam!

Na anonimne izpade, kakršnega si je dovolil »Iac« v zadnji številki »Umetnosti«, stran 148, ne bi odgovarjal. Ker pa je tu žaljen še nekdo, ki mi je drag in ki v danes ne more braniti, sem moralno prisiljen zavrniti neresnično trditve, ki je — obenem povedano — tudi edina resna misel v tem zgrešenem izlivu, preplohem onemoglega gneva, jeze in — zavisti.

Torej! Omenjena beležka (polna nesmiselnosti, ki naj bi bila po prepisovalcu »Iac«: »Iac« v jaju) je izšla v nekem ljubljanskem dnevniku (torej ne v »Vodilnem«, kakor trdi »Iac«) dne 6. avgusta 1942. Kmalu zatem sem podal v strokovno poučnem sestavku svoje pojasnilo in je izšlo na 4. strani ponedeljskega »Jutra«, št. 32, z dne 24. avgusta 1942.

Kljub temu je prepisunček »Iac« zagrešil to »Iac« v jaju« in šel to prepisovat za revijo, ki je njena sveta naloga in dolžnost, da poučuje svoje čitatelje, saj v umetnostnih vprašanjih: pravilno in razumljivo! Mar ni tako prav?

Odločno pa tu zavračam še anonimno namigavanje, da bi pri našem listu ne smel izpovedati tako, kakor mislim. Da, res je — samo enkrat sem se prekinil na pol poti svoje strokovne kritike, in to na dobrohotne besede in pojasnila urednika; s svojim razumevanjem in uvidenostjo. Bilo je to takrat, ko je »nekdo« ves blud moledeval ob izidu »neke« knjige, ki je bila seveda vse prej kakor pa »bibliofilski«, češ da bo v nasprotnem primeru finančno ruiniran. Se razumemo?

Ne razumem pa po vsem tem, da dovoli gotov »krog« tako podtikanje, kakršno je iznesel »Iac« v svojem izlivu, da je to slabo prepisano beležko zagrešil »vodilni dnevnik«, ko vemo prav vsi dobro, da je kulturna rubrika tega resnega dnevnika v večjih rokah in vsestransko zelo naobraznega gospoda, in ki do danes ne nisem opazil (kljub temu, da iščem »Iac« v jaju), da bi zagrešil kaj podobnega, kakor greši ravno prepisunček za »Umetnost«.

Nasprotno! Opazil sem, da se člani in sestavki prav tega urednika pogosto prav s te strani ponatiskujejo ali citirajo v različnih odlomkih, seveda v večini primerov brez navedbe vira ali avtorja, kar gotovo ni lepo in je to res stvar okusa in — časti.

Kakor sem velik prijatelj jasne in pošteno povedane kritike, sem enako odločen nasprotnik osebnega obračunavanja po listih, posebno še, če se to meša z žolčem onemoglega srda in nevoščljivosti, kakor je to zagrešil v ostalem svojem izpadu, nanašajoč se na moje delo, omenjeni »Iac«, ki se povrhu vsega še žalostno skriva za anonimno žensko krilo. Ta njegov zadnji odstavek ni resen, zato je nevreden moje zavrnitve. Po vsem mu pa v brk, da se čuti prav iz »teh njegovih zadnjih vrst strupen dah zavisti in da je to res napisal: »Iac« kakor se je sam s tema samolaskomika dostojno overoval.

S tem je ta osebni izpad, ki je izšel v »Umetnosti«, za mé zavrnjen in zaključen.

V primeru ponovnega neumestnega napada na moje osebo in na moje delo (za resno kritiko sem seveda vedno dvopen!) pridem na dan z jasnimi imeni in podatki o različnih Tavželnih. Penikverjih in šarlatanih, ki se hočejo s tem, da smešijo resno delo drugih, nasilno polastiti tega, kar jim že od rojstva manjka, — daru pridonosti in stvarjalne sile!

Ljubljana, dne 1. majnika 1943.

E. JUSTIN,
slikar-grafik.

Naročite se na
»DOBRO KNJIGO«

Iz metuljega življenja

Med vsemi žuželkami so najbolj znani: metulji. Povsod jih je videti, zlasti pa tam, kjer je dosti cvetlic. Hranijo se namreč ponajveč s sladkimi sokovi, ki jih srebijo iz cvetov s cevastimi sesali, zloženimi iz žlebastih srednjih čeljusti. Prijajo jim pa tudi razni drugi sokovi, ki se izcejujejo iz rastlin. Za odpiranje medovnikov v cvetih ima sesalo na koncu trd kavelček. V miru je sesalo zvito kakor vzmet in spravi se med pipalkama zadnjih čeljusti. Sesalo je pri raznih vrstah metuljev različno dolgo. Dolgost se ravna po potrebi, to je po globini cveta, iz katerega srka metulj nektar. Vsaka metulja vrsta ima namreč svoje določene rastline, ki jih najraje ali celo izključno obiskuje. Oni metulji, ki iščejo hrano v plitvih cvetih ali se hranijo z drevesnimi ali sadnimi sokovi, imajo prav kratko sesalo. Tako je sesalo smrtnoglavca, ki je naš največji somračnik, dolgo komaj 1 cm, v tem ko meri sesalo sorodnega slakovca veččeca, ki je manjši, celih 8 cm. Ta metulj namreč obiskuje samo dolgocecvate cvete in ima za dosego medovnikov, ki tiče na dnu cveta, temu primerno dolgo sesalo.

Največ metuljev vidimo v poznem poletju, ko je največ cvetja; mrzle jesenske noči jih pobere do malega vse. Le nekaterim pedicem mraz ne škoduje; v pozni jeseni in celo pozimi, tja v januar, še letajo nekatere vrste okoli in se iščejo za ženitev. Redki so metulji, ki prezimijo v doraslem stanju. Tak je n. pr. znani citronček ali rumenjaki, ki otrepel pod odpadlim listjem prestane zimski mraz. Prva pomlad ga pokliče potem v novo življenje. Sicer zimijo metulji navadno v nedoraslem stanju, namreč kot jajca ali kot bube. Le o sovki plusa gamma je dognano, da more prezimovati v vseh stadijih življenjskih stadij, torej kot jajce, gosenica, buba ali kot dorasel metulj.

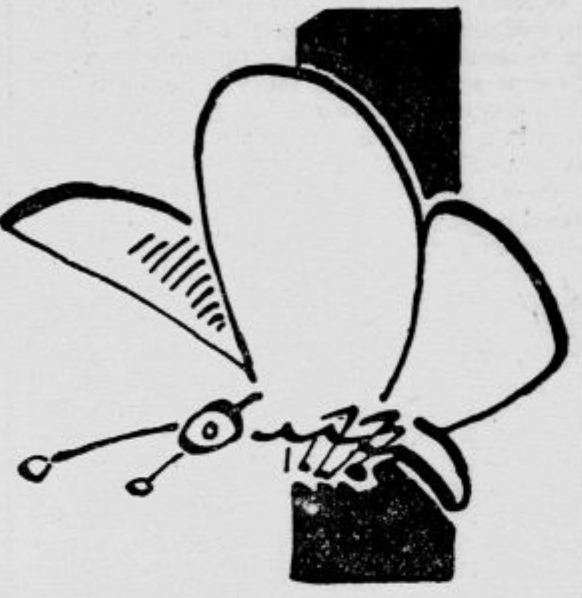
Let podnevnikov je mahav, prav tako ponočnjakov; sovke letajo trepetaje, somračniki pa smerno in jako hitro. Somračniki imajo med vsemi metulji razmeroma najhujši in najbolj toga, pa tudi dolga krila. Kakor pri pitih vidimo torej tudi pri metuljih, da so najboljši in najbolj okretni letalci tisti, ki imajo ozka krila, oziroma peruti. Hitrost leta je zavista tudi od razmerja med težo trupla in velikostjo letalne ploskve, potem od oblike telesa; vzdržnost pa od jakosti in množine letalnih mišic ter nekkih drugih čimbenikov. Tudi v tem pogledu so metulji somračniki na višku. Pri ribjem orlu pade na 1 g telesne teže 160 mm² letalne ploskve, pri lastovici 675, pri kalinovem veččecu pa 1000. Prav tako je tudi truplo somračnikov (veščec) prav primerne oblike za hiter polet: vretenasto je kakor torpedo ali trup letala. Letalnih mišic je mnogo; vse so prigojane in torej jako krčljive.

Somračniki ne sedajo na cvet, kadar srkajo nektar iz njega, kakor je to navada pri drugih metuljih, ampak trepetajo s krili pred njim na mestu kakor postovka. Kadar »omete naboe« jasno je, da se pri tem poslu kakor tudi pri hitrem letanju sprosti iz mišic mnogo toplote, ki povzroči zvišanje telesne temperature. Zato je umljivo: da si somračniki za svoje vztrajne polete izbirajo hladnejše večere, ko toplota laže in hitreje iz telesa izhaja kakor v podnevi vročini, in da drugi metulji ne letajo zdržno, ampak se med letom odpočivajo, vsaj tedaj, ko srkajo hrano sedeč na cvetih.

V prostoru, kjer je bilo 32° C toplote, so primorali vrhovčevega veččeca, da je letal. Pred poletom je znašala njegova telesna toplota 34°. Ko je nepretrgoma letal tri minute, je omagal, telesna toplota pa mu je zrasla na 40,8°. Po 22 minutah si je opomogel in zopet letel. Tudi to pot je zdržal samo pol minute, nakar se je onesvestil in obležal.

Metulje oči so velike, zložene iz mnogo očes, pa se ne moreje privarjavati različnim razdaljam. Zato slike predmetov v njih niso jasne, toda vidno obzorje je veliko, ker so oči poloblaste. Oči somračnikov in ponočnjakov so v notranjem ustroju nekoliko drugačne kakor ponočnjakov, namreč prirojene so svetločnim razmeram noči. Vendar so tudi te ustvarjene bolj za to, da opazijo premi-

kanja predmetov kakor pa njihove podrobnosti, kar je za življenjsko varnost metulja bolj važno nego točna oblika okolice. Bliznje predmete pa morajo dobro videti, kar dokazuje dejstvo, da vrtikajo svoja sesala brez poskušanja točno v prava mesta cvetov. Za medsebojno iskanje ob času ploditve metulje oči ne morejo priti v poštev, zlasti ne pri onih vrstah, katerih zastopniki so redki. Metulji morajo torej imeti kako drugo čutilo, ki jih vodi pri tem važnem poslu za ohranitev svoje vrste. To čutilo so po eni strani tipalnice, kjer je sedež voha, po drugi strani pa vonjalne žleze, ki izpuščejo posebne, pčsameznim metuljim vrstam svojstvene duhove.

Vonjala so predobni stožci ali resice, ki tiče v vonjalnih jamkah. Voh je tem boljši čim več vonjal je na tipalnicah. Ker pa samci iščejo samice, kar je običajno pri živalih na splošno, imajo pogosto samci metuljev ploskovno večje tipalnice nego samice. Samčeve tipalnice so zato zlasti pri ponočnjakih čisto češljaste ali pernaté, samčje pa ne. Mnogi samci ima-

jo tako na tisoče vonjalnih jamk na svojih tipalnicah, samice pa le po nekaj sto ali pa še mnogo manj.

Vonjalne žleze imajo samice. Navadno so na zadku med osmim in devetim obročkom. S pritiskom krvi jih more samica izpahniti in odpeti. Često so na njih čopki dilač, ki pospešujejo izhlapevanje dišečih snovi. Topi človeški nos teh dišav ne oveha, metulji pa jih občutijo na neverjetne razdalje, kakor dokazujejo poskusi, raznih prirodopiscev. Tako so ob času ploditve izpostavili nekaj samice večernega pavilinka. V vrtu, oddaljenem 2 km, so izpustili osem zaznamovanih samcev. Že čez deset minut so prileteli štirje samci drug za drugim k samicam, ostali štirje pa so se zamudili za nekaj minut. Metuljarji izrabljajo to okoliščino, da je pilileto k izpostavljeni samici na svoje zbiralne svrhe. Znani so primeri, en večer po petdeset in več samcev, in sicer take vrste, ki so precej redke in jih je drugače težko dobiti.

Razen vonjalnih žlez pri samicah pa poznamo tudi posebne vonjave luske in diake pri samcih. Te luske in diake pa ne služijo temu, da bi se samci in samice laže našli. Zdi se, da s temi dišavami samci namigajo samicam, potem ko so jih našli, in jih spravljajo v ženitovansko razpoloženje. Ti duhovi so tako močni, da jih oveh tudi človeški nos in vohče prav prijetno diše. Tako diši kapusov belin po žeravcu, gorščični belin po citróni, fejni belin po katanu itd. Zastopani so tudi duhovi ananasa, hellotrop, čokolade, vanilije in drugih dišav.

Vresov zavrtča diši po rdečih gozdnih jagodah; vonjalne betiče ima na zadnjih nogah. Diši tako vabljivo, da mu letajo čemu nizko nad zemljo pritrepeče samica, ki se sicer skriva v gostem vresju, sama nasproti.

Vonj je v živalstvu, zlasti v njegovem spletnem življenju posebnega in velikega pomena, dasi to polje še ni podrobno preiskano. Zdi se, da ima tudi za človeka večji pomen, kakor navadno mislimo.

S. B.

.. MLADO JUTRO ..

Stana Vinček:

Tička je bolna

Naša mala Tička v postelji leži, blede so ji lička, kisló se drži.

Sila je velika — kaj jo vse boli! Na jozičku pika jo močno skrbi!

V zobčih vseh jo kijuva, glavica boli, desni pačček buba, nosek jo srbí.

Jokca, naglo diha, težko govori, pokašljuje, kiha — bolna je za tri!

Sila je velika, jojmene, gorje! Hitro po zdravniku, da nam ne umre!

Brez zdravnika mama k Tički pohiti, ve najboljše sama kaj jo ozdravi.

Že prinese lonček sladke mlečne kave, lep rdeč bombonček, kosček čokolade.

Jabolčno sladico, fige in seveda z makovo potico polno žličko meda.

To pa je bolnički medicina prava, kož zarde ji lički in je zopet zdrava!

Zviti tej lisički se kar samo smeje, seže po potički — vrže proč odeje!

Čokolado vzame, s posteljece švigne — mamica jo ujame in v naročje dvigne.

Zdaj je prihitela z očko sestra Metka, z njima sta vesela stric in tetka Betka.

Tetka de: »Rešnično, dobra so zdravila, ki so gospodično malo nam rešila.«

»A v nameček Tički, očka se smeji, oči dajmo še dve žlički brezove masti!«

Manjca:

Stric s košem

»Pozdravljeni, striček! Veseli smo, da vas vidimo. In vendar vas moramo okregati. Kar nezvest ste nam postali zadnje mesece. To ne gre, pa ne gre!«

»Nič nezvest, otroci, nič nezvest. Potopovati, obenem pa bivati med vami, je nemogoče. Hodil sem po tujini, a mislil sem vedno na vas. In tudi nabiral sem za vas. Samo pogledajte moj koš! Zvrhan je in težak, da se krivim pod njim. Ali to ni nič, kaj?!«

»O, saj res. Besedo nazaj! Ste že pridni. Zdaj pa kar koš odložite in nam kaj lepega natvezite!«

»Otroci, danes ne bom odlagal. Sem pretruden. Nekaj malega vam pa le vržem iz koša. Na primer eno uganiko.«

»Dobra bo, striček. Kar povejte! Mor-da jo uganemo.«

Stric se zvito nasmeje:

»Ne verjamem, da ji boste kos. Ugan-ka je tale: V čem se razlikujeta učenec in novopadli sneg?«

Otroci se spogledajo. Premišljajo... Nato prično drug za drugim:

»Težka je ta uganika, stric.«

»Med učencem in snegom je toliko raz-lik. Kdo naj ugame pravo?«

»Seveda. Na primer, učenec je živ, sneg pa ni.«

Stric hudomušno pomežikne:

»Saj sem rekel, da bo težko kaj. Cujte torej! Razlika med učencem in novopad-lim snegom je ta, da mora učenec ob sedmih zjutraj vstati, sneg pa lahko še

WILKIE COLLINS.

Nezadosten dokaz

Detektivski roman

V moje veliko presenečenje je doktor Playmor prekinil ta razgovor. Uvidel je, da me ne more prebrčati.

»Vidim, da kljub vsemu, kar vam pravim, vztrajate pri svojem mnenju. Ste trdno odločeni, da še enkrat obiščete Dexterja?«

»Da.«

»Razmiselite. Prišli ste me prosit nasveta in jaz vam z vso resnostjo svetujem, celo prosim vas, da ne greste več k Dexterju.«

Prav tako mi je govorila moja tašča, tako sta mi govorila Benjamin in major Fitz-David. Vsi so mi ugovarjali, jaz pa sem vendarle vztrajala pri svojem sklepu.

Advokat je čakal na moj odgovor, motreč me s skrbnim pogledom, ki me je spravljal v zadrego; vstala sem in obstala pred njim, z očmi uprtimi v tla.

Tudi on je vstal. Najin razgovor je bil končan.

»Dobro!« je dejal na pol resno, na pol v šali. »Razumem, da je nes pametno, ako se nadam, da se bo ženska, kakršna ste vi, strinjala s stariim mojem postavem, kakršen sem jaz. Ni mi treba še posebej povdarjati, naj ostane najin pogovor strogo tajen. Ob-ljubite mi nekaj: razmišljajte o tem, kar sva govorila in pridite k meni jutri zjutraj.«

»Z veseljem, gospod doktor, toda pridem le, da vas pozdravim in se vam zahva-ljam za vso dobroto.«

Ločila sva se. Zavzdihnil je, ubogi člo-vek, ko mi je odpiral vrata. Ta vzdih se me je dojmil globlje od vsega njegovega pre-pričevanja in ko sem odhajala, sem se skoro kesala, da sem se tako trmasto upirala njegovemu dokazovanju.

Dvajsetpeto poglavje

GLENINCH

Benjamin sem našla v hotelu, zatoplje-nega v čitanje časopisa, ki ga je takoj od-ložil, ko me je zagledal in me živahno vprašal:

»Kakšne novice imate, Valerija?«

Povedala sem mu, kar sem smela, o svojem razgovoru z advokatom, a nisem mu omenila njegove sumnje, ki jo je bil izrekel o Dexterju.

»Ah, ah,« je dejal zadovoljno, »vidim, da je advokat mojih misli, da bi bilo kaj ne-pametno vračati se k Dexterju. Nadejam se, da se boste ravnali po njegovem na-svetu, kaj ne?«

»Morate mi oprostiti, dragi prijatelj; bo-jim se, da se ne bom mogla ravnati po nobenem nasvetu. Prišla sem sem s trdnim sklepom, da se bom ravnala po »advokato-vih nasvetih, zdaj pa se bojim, da bom va-eno morala spet k Dexterju.«

Zdaj je Benjamin minila potrpežljivost.

»Zamorec ostane črn, pa naj se umiva z vsemi vodami tega sveta! Bil ste najbolj trmast otrok, kar sem jih kdaj poznal. Bolje bi bilo, da nisva šla iz Londona.«

»Nu, zdaj pa, ko sva že v Edinburgu, nova videla nekaj zanimivega, ogledala si bova hišo mojega moža, ki leži le nekaj milij od tod. Jutri potjeva v Gleninch.«

»Kjer je bila zastrupljena uboga gospa Macallanova?« je vprašal z žalostnim glasom.

»Da, videti moram sobo, v kateri je umrla. Prehoditi moram vso hišo.«

Benjamin si je zakril obraz z rokami.

»Zaman se trudim, da bi razumel novo generacijo. Ta nova generacija odločno pre-sega moj razum.«

Poslala sem dve vrstici advokatu Play-moru, da sem ga obvestila o svojem sklepu in mi je odgovoril, da bo, ako bi ga hotela

pocakati do popoldneva, opravil svoje delo in me spremil v svoji kočiji.

Ko se je Playmorjeva kočija ustavila pred hotelom, se je Benjamin spomnil, da ima v Edinburgu starega prijatelja, ki ga mora na vsak način pozdraviti ter naju je zapustil.

Gleninch ni imel na sebi ničesar, kar bi utegnilo zanimati potnika. Polje je bilo lepo in dobro obdelano park zanemarjen in zapuščen. Na hiši ni bilo nič posebnega, bila je mrka kakor zapor. Otožna zapu-ščenost praznega stanovanja mi je mučno legla na srce. Odkar je bil končan proces, je bila hiša zaklenjena. Neka postarna dvojica, mož in žena, sta hranila ključe. Mož je žalostno zmajal z glavo, ko naju je zagledal v hiši in ko ga je advokat Play-mor pretil, naj odpre vrata in okna, da bosta zrak in svetloba lahko prodrla v te zapuščene prostore. Vendar je v knjižnici in na galeriji gorel ogenj, da je varoval platna in knjige pred vlago. Vesel plamen, ki je plapolal v obeh kaminih, je dajal vtis, kakor da morajo vsak trenutek priti gostje.

V prvem nadstropju sem videla sobe, ki sem jih že poznala iz procesa. Vstopila sem v majhen kabinet, kjer sem videla stare knjige v omarah in kjer se vedno ni bilo ključa v vratih, ki so vodila v spalnico pokojne gospe Macallanove. Videla sem po-steljo, na kateri je nesrečnica trpela in umrla. Ostala je na svojem mestu in divan, kjer je bolničarka nekaj minut počivala, je bil še ob njenem vznjoju. V omari, v kateri so našli zmečkan papir z nekaj zrnj arzena, so se še vedno nahajali raz-lični predmeti. Soba je bila mračna in ža-lostna, s težkim vzdušjem, kakor da je še vedno čutili v njem vonj po razkužilih. Kar vesela sem bila, da sem jo lahko zapustila. Ko sem šla iz sobe, sem se ozrla v Evsta-hijevo spalnico, na hodnik gostov, pred katero je prisluskoval in vohnil Miserrri-mor Dexter. Videla sem hodnik, ki ga je prehodil po rokah, da je sledil služabnici, preoblečeni v obleko svoje gospe. Zdelo se mi je, da strahotna tišina v hiši govori: »Ne bom izdala skrivnosti zastrupljenja, skrivnosti smrti.«

Tesnoba, ki sem jo čutila, je postala ne-znosna, čutila sem potrebo po svežem zraku. Moj spremljevalec je opazil to mojo željo in mi je predlagal, naj greva na vrt.

V večerni tišini sva se sprehajala po vrtnih alejah. Naposled sva dospela v ze-lenjadni vrt, katerega majhen del sta stari vrtnar in njegova žena obdelovala, med tem ko je bil ves ostali del zapuščen in prerasel s plevelom. Na koncu vrta se je nahajala majhna lopa, ki je najbrže služila za shranjevanje vrtnega orodja. Vrata so bila odprta in pokukala sva v lopo. Bila je prazna. Le v enem kotičku se je nahajal kupček smeti. Ne vem čemu mi je ta kup smeti, prahu, čreplj in zarjavelega že-lezja vzbudil radovednost. Bil! so tam po-nošeni klobuki, stari čevlji in tu in tam kak papir ali cunj.

»Kaj vas tu tako zanima?« me je vprašal advokat.

»Ta kup smeti.«

»Oh, kot dobra Angležinja bi najraje spravili stran te umazane odpadke, kaj ne da? Toda tu ljudem vse prav pride, danes ali jutri bodo lahko uporabili te smeti kot gnoj. Trenutno se nihče ne zmeni zanj, dokler ne širi okrog sebe slabega vonja. Priti mora nova gospodinja, da bo naredila red po vsej hiši. Danes ali jutri utegnete vi kraljevati tu.«

»Nikdar več ne bom videla Glenincha,« sem dejala.

Kaj vem, kaj znam?

217. Med katerima mestoma obratuje železniški trajekt med Nemčijo in Švedsko?

218. Katera glasovna lega je za možiki glas normalna?

219. Kaj je dilema?

220. KRIZANKA

Vod oravno: 1. orodje, 4. igrača, 8. doba (tujka), 10. orientalsko gostišče, 11. veznik, 12. moli (lat.), 14. kratka za Ze-

1	2	3	4	5	6	7
8			9		10	
11		12		13		14
		15			16	
17					18	
		19	20	21		
22	23	24			25	
26		27			28	
29					30	

dinjene države, 15. poset, 17. lošč (tujka), 18. veznik, 19. ozvezdje, 22. predlog, 24. žensko ime, 25. časovni prislov, 26. nedo-ločni števniki, zaimek ali pričevnik, 28. stup, 29. »nedeljiv« delec snovi, 30. stavba, ki se rabi zlasti kot shramba.

Navpično: 1. dsn posta in kesa, 2. irska revolucionarna organizacija (kratka), 3. znak za prvo, 5. vzklík, 6. stezica, 7. ozvezdje, 9. predlog, 12. sibirska reka, 13. igralna karta, 15. čutilo, 16. tatarski knez, 20. znak za prvo, 21. oblika glagola iti, 23. sorodnik, 25. važno dopolnilo oblike, 27. italijanski spolnik, 28. reka v Italiji.

Rešitev nalog 6. t. m.:

213. Glavno mesto Turčije je Angora ali, kakor pravijo Turki, Ankara.

214. Kapsko mesto leži ob vznožju »Mi-zne gore«.

215. Največjo železnico postajo v Ev-ropi ima Lipsko. Samo za osebni promet ima ta postaja 25 tirov.

216. Nekaj za računanje:

82 + 36 + 13 + 34 = 165

Naročite se na romane
DOBRE KNJIGE!

Svoje zlato življenje je dala na oltar materinstva moja žena, mamica, gospa

ZORA KOŠENINA roj. Rakoš

Pogreb bo dne 9. maja 1943 ob pol 5. pop. iz hiše žalosti, Cesta v Rožno dolino XV/14, na pokopališče na Viču.

Ljubljana, dne 7. maja 1943.

Slavko Košenina, soprog; Vekoslav, sinček;
rodbine: Rakošove, Harmel, Battelino, Ladič,
Sedej, Teršek

SPORT

Pred novimi dododki na tekališču

Dve propagandni tekmovalni za moški in ženski naraščaj v atletiki — v dnevih 23. in 30. t. m.

Ni se še povsem polegla odmev lepih uspehov, ki jih je dosegla pokrajinska izbirna tekma za veliko nagrado za srednje proge in že je Lahkoatletski zveza v Ljubljani spet na delu za dve drugi zanimivi propagandni atletski tekmovalni, ki bosta v nedeljo 23. in 30. t. m.

Prireditve na dan 23. maja, na kateri bodo nastopili samo moški, bo obsegala naslednje discipline: teka na 100 m, 300 m in 1000 m, skoke v višino in v daljino, met krogla (5 kg) in met kopja (600 g). Prireditve dne 30. t. m. bo rezervirana samo za ženske, in sicer za naslednje discipline: teka na 60 m in 100 m, skok v daljino in v višino ter met krogla (4 kg) in kopja (600 g).

Mladinske igre v lahki atletiki (Ludi Juveniles), ki so pravkar v teku in na katerih sodeluje okrog 600 goincev vseh ljubljanskih šol, so prav gotovo najzanimivejši uvod v obe prireditvi, ki jih zdaj pripravlja naša Lahkoatletska zveza.

Ni odveč, če pri tej priliki opozorimo naša športna društva na važnost teh propagandnih tekmovalni na tekališču, o katerih si že v naprej obetamo, da bodo poslala svoje zastopnike na obe prireditvi kar se da polnoštevilno.

Da bo udeležba čim večja je zveza že sklenila, da bo nastop dovoljen vsem brez obvezne predložitve športne dovolilnice. Podrobna navodila za nastop bodo objavljena v najkrajšem času s posebnimi razpisi. Znano pa je že, da bo CONI tudi pri tej priliki poklonil posoben pokal, ki ga bo prejelo ono društvo, ki bo v obeh tekmovalnih zbral največje število točk.

Kdo bo dobil nedeljske točke?

Ali Mars proti Dopolavoru v I. in ali Korotan proti Viču v II. diviziji?

Že včeraj smo si nekoliko v naprej ogledali nedeljski nogometni sporod na stadionu Hermesa v Šiški, danes pa smo o njem zvedeli nove podatke, in sicer predvsem njegovo časovno razdelitev, obenem pa tudi to, da bo ta dan na onem igrišču nič manj kakor šest nogometnih srečanj, in sicer kakor sledi:

ob 9. uri Hermes rez.—Vič rez.,
ob 10.30: Hermes—Vič,
ob 14: Zabjakk—Kortan (prvenstvena II. div.),
ob 16: nog. sodniki—nog. funkcionarji in
ob 17: Dopolavoro t. t.—Mars (prvenstvena I. div.).

Tako bomo torej jutri imeli pred seboj celih šest enajstorič iz letošnje prvenstvene konkurence in še dve sestavi gg. sodnikov in nogometnih odbornikov v tekni za razvedrilo in v dobrodelne namene.

Dopolandski del sporeda je posvečen treningu, ki se ga bosta po dogovoru udeležili po dve enajstorič Hermesa in Viča.

Obe moštvi sta sredi spomladanskih dogodkov prej na šibkih kakor na krepkih nogah in kaj je bolj naravno, da sta si prosti dan med seboj izbrali za dan vežbanja. Ker je trening koristen le tedaj, če je resen, je gotovo, da bosta igri nudila tudi gledalcu svoj užitek. Za vstop na igrišče pred poldnevom bodo pobirali neznamno vstopnino za propagando, in sicer od 4 lir navzdol.

V peturnem popoldanskem nogometnem filmu zavzema čisto posebno mesto tako imenovana

sodniška in odborniška tekma

na kateri bo nastopilo 22 »igralcev«, ki so sicer že davno nogometne devlje spravili pod streho — ali pa jih morda niti nikoli niso — zdaj pa opravljajo važne funkcije v domačem nogometnem življenju, bodisi kot sodniki ali pa kot funkcionarji raznih nogometnih forumov. Imena nastopajočih so deloma tajna in je tudi prav tako, kajti nekaj senzacije je prav za prav že v tem, da do zadnjega ne bomo vedeli, kdo vse vedri in oblači za zelenimi mizami in kdo vse spada v naš sodniški kader, iz katerega jih redno srečujemo na terenih le nekaj zmerom istih, ki jih pa ni toliko, da bi lahko sestavili popolno nogometno moštvo. Misel take prireditve na zelenem polju že dolgo ni več izvirna, jma pa v današnjih okoliščinah spet svojo privlačnost, ker gre vendarle za osebe, ki so tesno povezane z vsakdanjim obratom v tem sportu, pa bo prav zanimivo videti, kako velika je

SLUŽBENE OBJAVE
iz urada CONI-a

IZ LAHKOATLETSEK ZVEZE

Objava št. 11, Ljubljana, 6. maja.

Verifikacija izidov. Verificirani so izidi s tekmovalja za veliko nagrado za srednje proge, ki je bila v nedeljo 2. t. m. Najboljši čas v teku na 1000 m je dosegel v I. predteku Ivan Šošterič z druge moške gimnazije (2:57,6), v II. predteku pa Pleničar Marjan, Ilirija (2:59,2). V finalu je bil prvi Šošterič Ivan s časom 2:55,6, drugi Novak Janez, Ilirija s časom 3:00,2. Prvoplasirani se bo udeležili finala, ki bo dne 30. t. m. v Vigevanu. Zapisnike sta odobrila odbora za pravilnike in za tekme.

Karlsruhe za atlete. Zveza bo sestavila posebno kartoteko za vse članjene atlete, v kateri bo vodila evidenco o njihovem delovanju in doseženih tehničnih izidih.

Propagandne tekme. Dne 23. t. m. bo prireditve za atlete, ki še niso bili nikoli vpisani pri Lahkoatletski zvezi. Enaka prireditve bo dne 30. t. m. za atletinje, ki prav tako še niso bile članice Zveze. Spored teh tekem in kraj prireditve bosta objavljena pozneje.

Tečaj za sodnike. Na pobudo sodniškega zbora se bo dne 20. t. m. začel tečaj za sodniške pripravnike, ki bodo po končanem tečaju opravili teoretične in praktične izpite. Prijave za tečaj se sprejemajo do 15. t. m.

Društvo Planina je razpustilo svojo žensko sekcijo. Vse atletinje ženske sekcije SK Planine se lahko vpišejo v ostale klube.

prav za prav razlika med teorijo in prakso in kako res prijetno je sedeti na strani občinstva in udirati zdaj po sodniku zdaj po igralcih ter vedno znova prihajati do zaključka, da je treba ves naš nogomet z vsem, kar se ga drži, že kdo vo kdaj vredi med staro šaro. Jutri si bodo eno uro — tekma bo namreč trajala samo 2x30 minut — takega veselja za žogo privoščili nogometni sodniki in odborniki, gospodje igralci pa bodo sedeli na tribunah in trizirali. Takšen dogodek je gotovo vreden ogleda, ne glede na to, da so se prireditelji in »igralci« zednili za ta nastop predvsem za to, da bodo zbrali nekaj sto lir in jih nato priložili kot podporo največjim revežem med slepci. Kdor pojde torej jutri na to tekmo v Šiško, ne bo imel samo užitka zaradi ljubkih prizorov na travniku, temveč bo obenem tudi koristil plemeniti stvari.

Glavni dogodek

pa bosta seveda obe prvenstveni tekmi, v katerih bosta spet po dve pikli oddani v vsaki diviziji.

Ob 14. je napovedan dvoboj med Zabjakkom in Kortanom, obema nasprotnikoma iz nižjega razreda. Korotanci imajo skoraj vse napovedovalce na svoji strani in Zabjaku bi po njihovem ne preostalo drugega

kakor obramba in spet obramba od začetka do konca, toda tako preprosto tudi to pot ne bo šlo. Bitka bo vroča tako ali tako, kajti zabjaccani so si zavijali rokave od vsega začetka, pridno trenirajo in nikakor ne mislijo kar tako poceni prodati svoje kože.

Največ pozornosti nevarnih obiskovalcev pa bo seveda pritegnila tekma med Dopolavorom t. t. in Marsom za naslednji dve točki v glavni skupini. Kakor smo že zapisali, imata oba jutrišnja tekmeča v tej borbi za točke eno skupno željo, in sicer to, da bi zmagala, kajti dozdaj jima je obema šlo po strani. Dopolavoristi so stali dobro na terenu, pa so potem zaigrali dobljeno za zeleno mizo, Marsovci pa so zadeli v svoji prvi tekmi na močno Ljubljano in ji morali, radi ali neradi, pustiti ves izkupilek. Učinek je bil za oba enak, to je, da sta do danes ostala brez točke kar jima bo vilo enako volje, da bi jutri zabeležila prvo postavko v dobro. Kolikor poznamo obe enajstorič, moramo računati, da bo obracun za točke med njima bolj ali manj buren in tudi neizprosčen. Ker imata obe v svojih vrstah nekaj predstavnikov, ki znajo v okoliščinah in »po potrebi« uporabiti tudi manj nežna sredstva, pripravljamo vsem z obeh strani, naj se ne dajo zavesti na slabo pot, temveč naj ostanejo v mejah dovoljene igre. Sport je spet samo tedaj, če v njem prevladujeta znanje in disciplina in zmaga naj samo tisti, ki je boljši. Če pojde tako, bo jutrišnja glavna tekma zelo zanimiva in napeta do konca.

— Zveza ribarskih društev in Ribarsko društvo vabita svoje odbornike na sestanek v nedeljo 9. t. m. ob pol 10. uri v Novinarskem domu, Gosposka ulica (Banška Slavija). Ker se bo sklepalo o zelo važnih ribiških — spornih vprašanjih, prosim za zanesljivo in točno udeležbo. — Predsednik zveze in društva.

Tragična smrt pri ribolovu. V Viaregiu se je primerila nekemu ribiškemu čolnu huda nesreča. Ribiška barka z bratom Evgenom in Rafaelom Canesichjem je trčila v neko ladjo, pri čemer sta oba brata padla v morje. Rafaela so potegnili iz vode in ga rešili, Evgen pa je utonil, ker je dobil pri nesreči takšne poškodbe, da se ni mogel rešiti.

Umri nam je naš ljubljani soprog, dobri oče, stari oče, brat, stric, svak in tast, gospod

IVAN LOTRIČ
MIZAR

Pogreb dragega pokojnika bo v nedeljo, dne 9. maja ob 3. uri pop. z Zal. kapele sv. Jakoba k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 7. maja 1943.

Zalujoči: ANGELA, soproga;
MARJAN, ERNEST, SILVA
por. BIRSA, otroci in ostalo
sorodstvo

Po kratki, težki bolezni je dočrpel naš srčno ljubljani soprog, oče, brat, svak, stric in tast, gospod

Zadnik Avgust

inšpektor drž. železnice v pokoju

Na zadnji poti ga bomo spremili v soboto, dne 8. maja t. l. ob 3. uri popoldne iz kapelice sv. Andreja na Žalah.

Ljubljana, Buehianico, Capodistria, Bohinjska Bistrica,
dne 6. maja 1943.

Zalujoči: MARA, soproga;
dr. ZVEZDANA, hčerka; geom. LJUBAN, ČRTOMIR,
sinova; ANTON, brat; dr. DUŠAN REJA, zet —
in ostalo sorodstvo

Zatiranje malarije
s pomočjo letal

Razkuževanje močvirnatih krajev s kemično prepariranim cestnim prahom

Malarija je ena najzahrbtnjših in najnevarnejših bolezni. To vedo ne samo zdravniki, temveč tudi tisti, ki jih ta bolezen napade. Malarija ima svoje gnezdo v močvirjih in raznašajo jo komarji. Zato nosijo ljudje v močvirnatih krajih na obrazih goste mreže, da se varujejo pred komarji. Proti malariji se uporabljata kot zdravilo kinin in atebirin. Toda navzlic tem varnostnim ukrepom zahteva malarija vedno nove žrtve. Novo učinkovito sredstvo proti malariji in komarjem, ki jo raznašajo, je letalo.

V Nemčiji je zatiranje malarije zelo dobro organizirano. Država pošilja v boj proti nji entomologe. Le ti so opremljeni z zaščitnimi mrežami, siti na zlojživljih palicah, s steklenimi posodami in pripravami za pobiranje ličink malarijo prenašajočih komarjev. Entomologi in njihovi pomočniki so že vajeni dela in dobro vedo kje imajo komarji svoj gnezdo. Noben še tako skrit kotiček ne uide njihovim očem. Ličinke so dolge 3 do 8 mm in pogosto jih je zelo težko odkriti. Večkrat mora znanstvenik preiskati celo področje močvirij, ne da bi kaj našel. Drugič zpet najde v blatni jamci ali v kupu močvirnega mahu milijone ličink. Manjša ležišča, ki jih je mogoče dojeti peš, se takoj razkužijo z ročnimi aparati. Ob velikih rekah, ki večkrat prestopijo bregove, so pa prostrana močvirja le težko dostopna. Tu je delo entomologov mnogo težje. Glave si morajo oviti s pajčolani, kajti obletavajo jih neprestano čeli roji komarjev. Malarijo prenašajo takozvani anapheles maculipennis. Tam, kjer ni mogoče priti komarji zalegi do živega drugače, si pomagajo kot rečeno z letali.

Pomožne osebe pripelje v prazni hangar s tovornimi avtomobili več ton drobnega cestnega prahu, ki ga presejejo in odstranijo iz njega vse smeti. Potem obleče pomožne osebe zaščitne obleke in si natakne plinske maske ter kapuce, ker mora prilehati cestni prah s posebnimi kemičnimi preparati. Po dolgem temeljitnem mešanju spravijo kemično preparirani prah v skladišča. Več ton takega prahu čaka v za-

prtihi kovnatih posodah, da pride na vrsto za zatiranje malarijo raznašajočih komarjev in njihove zalege.

Za zatiranje malarije se uporabljajo posebna letala, označena s mrtvaško glavo. Pomožne osebe mora nositi plinske maske in kapuce, ko spravlja kemično preparirani prah iz skladišč in letala iz hangarjev. — Vsako letalo vzame tri velike posode prahu, s katerim lahko poseje in razkuži približno 30 ha. Letalo ima pod trupom naprave za sejanje prahu, obstoječe iz valjarjev in luknjič, skozi katere se prah sprodi enakomerno razprši na vse strani.

Delo se prične navadno zgodaj zjutraj. Letalo potegnejo iz hangarja in vanj zlozejo monter, pilot in entomolog. Letalo se dvigne in leti nad okuženim močvirjem precej nizko. Čim prileti nad močvirje začne spuščati prah, za seboj pušča dolg sivkast oblak, da bi človek mislil, da puhte iz njega strupeni plini. Prah se počasi spušča liki umazano siv pajčolan na močvirje. V dolgih enakomernih pasovih, širokih 25 do 30 m se posuje s prahom vse okuženo močvirje. Končno zakliče monter: Vse posode izprazni! Letalo se zopet dvigne, pilot ga okretno in se vrne na letališče. Vse delo traja dobro uro. Na letališču letajo takoj zopet napolnijo za nov polet.

Po razkuženju krene entomolog znova v močvirje, kjer se obnovi njegovo naporno delo. Po blatu in skozi bičevje pride do glavnih gnezdi komarjeve zalege. Tu zopet zastavi svoje orodje za zatiranje ličink. — Treba se je v prvi vrsti pripravi kaj opravi kemično preparirani cestni prah. Temeljita analiza pokaže, da so komarje ličinke skoraj do zadnje pokončane. S tem je nevarnost malarije odstranjena. Seveda enkratno razkuženje še ne pomeni, da je dosežen trajen uspeh. Razkuženje se mora večkrat ponoviti, da se malarija povsem zatire. Boj, ki ga bijeta znanost in tehnika proti malariji, je težak in naporen. Poskusi zatiranja malarije s pomočjo letal se še nadaljujejo in odkrivajo se vedno nove metode.

škaga filma. Končno se je zavzel za ustanovitev rumunske filmske industrije, ki naj bi si vzela za vzgled nemški film. je podprl svoje trditve s primeri iz nem-

Strup ni vedno strupen

Človeško telo se lahko privadi tudi najmočnejšim strupom, če mu jih dovajamo delj časa. Privadi se jim tako, da postane neobčutljivo. Primer za to je dejstvo, da lahko jemlje morfinist desetkratno količino strupa, ki bi po menilu za navadnega človeka neizogibno smrt. njemu pa sploh ne škoduje, ker se je morfinistov organizem temu strupu že privadil. Vidimo torej, da strup ni vedno strupen.

LEPOTNA
PENNASAXO
BELL

pospešuje krvni obtok v koži

Vzpodbuja živahnejše delovanje kožnega tkiva

Saxobell
Vas bo pomladil

Dobi se v drogerijah in parfumerijah

A. ALEXANDER:

35

POZABLJENI
NAPEV

ROMAN

Hearn se je dolgo razgovarjal z njim ter mu izmolzal vse, kar je bilo mogoče zvedeti od njega. Ko jo je čez kakih dvajset minut Wubbels rdeč kakor kuhan rak ubiral po stopnicah, je kapetan zapisal v svojo beležnico:

»Izprašal Wb... Same marnje. Sn. ni bil udeležen pri umoru Fr. Mnh... Podoba pa je, da ima na vesti marsikaj drugega. Niti Wb. ni zapleten v umor: preneumen je, da bi zmogel kaj takega.«

»Gospod Huntington čaka v predsobju,« je naznanil stražar.

»Oh, res!... Spustite ga noter!« je ukazal Huntington in se nato obrnil k detektivu, ko je stopil čez prag: »Čisto sem bil pozabil, da sem vas povabil k zaslišanju Snyderja. Prosim, potprite nekoliko, dokler ne pride. Izvolite ta čas sedeti.«

Huntington se je kratko naklonil.

»Hvala,« je rekel, »rajši stojim.«

Čez deset minut so privleli osumljenca, ki je ob stal pri vratih in se naslonil na zid. Čeprav je vedel, da se mu ne more nič zgoditi, ga je vendar nemalo vznemirjala misel, da je zaslišanje poverjeno baš

Hearnu, ki so se ga bali bolj od ognja in živega vraga. Pripovedovali so o njem, da zna razvezati jezik tudi najbolj prekanjenim in trdovratnim zločincem in da se pod bobnajočim ognjem njegovih vprašanj tudi najkrepkeje podprti zagovori sesipljejo kakor hišice iz papirja.

Snyder se je ozrl po skopo opremljeni sobi. Sredi sobe se je Hearn izprehajal sem ter tja in si mel roke; v kotu je sedel pisar in čakal, da mu začno narekovati zapisnik; blizu okna pa je stal Huntington in kadil cigareto.

»Izvolite sedeti, gospod Snyder?« je vlijudno rekel kapetan ter pokazal na stol pred pisalno mizo.

Osumljenec je sedel, in kapetan je zavrtel stikalo svetilke s senčnikom iz temnozelenega blaga. Nato je sedel tudi sam v svoj oguljeni naslanjač.

»Nu, gospod Snyder?« je raztreseno zamrmral, brskaje po uradnih spisih. »Kako se imate, gospod Snyder?«

Snyder ni odprl ust; njegov obraz je izražal globoko nejevoljo.

Hearnova pisalna miza je bila pokrita z uradnimi spisi. Kakor poveljnik, ki je zadovoljen s svojim načrtom, je še enkrat spustil oči po razloženih listih in tu pa tam uredil kak sveženj. Nato se je vzravnal v naslanjaču in izbočil prsi kakor kak kalin.

»Torej vztrajate pri tem, da ste nedolžni, gospod Snyder?« je mahoma vprašal.

»Seveda sem!« je Snyder z mrkim obrazom odvrnil.

»Verjamem vam! Na mojo besedo, da vam verjamem!« je hitro izjavil uradnik.

»Če je tako, bodite tako prijazni in me ukažite izpustiti na svobodo!« je ta ogorčeno vzkliknil. Hearn je skomignil z rameni.

»Ničesar si bolj ne želim! Vse nesrečen bi bil, če mi ne bi verjeli! A vidite, opravka imam s starejšinami, ki bi morda terjali od mene dokaz, da ste nedolžni. Kaj pravim, morda? Gotovo bi ga zahtevali! In zdaj mi povejte, kako nam vas izpustim, kar tako, tebi nič meni nič?«

Snyder je obmolnil. Hearn se je bil znova skrčil v naslanjaču, in videti je bilo, kakor da se je globoko zamislil. Toda izpod priprtih vek je napeto opazoval vsako najmanjšo izpremembo v drži moža, ki ga je imel pred seboj.

»Seveda nimate dokazov ne o moji krivdi ne o moji nedolžnosti,« je nazadnje vendarle, in to dokaj nestrpno izpregovoril osumljenec.

»Na žalost, na žalost! Oh, to vam je mučen položaj! A če ste resnično »določni, se nadejamo, da bom to v nekaj minutah lahko dokazal.«

»Teh »nekaj minut« je bilo od sile mnogo!« je pikro rekel Snyder.

Kapetan se je tiho zasmejal.

»Dobro pazite, gospod Snyder!« je živahno vzkliknil. »Zdaj vam bom naglo zaporedoma narekoval deset besed, kakršnih koli; kakor hitro izrečem eno, mi takoj odgovorite z drugo, prvo, ki vam pride na misel, samo da je v zvezi s tisto, ki sem jo izrekel jaz.«

»Se na pamet mi ne hodi!« je ogorčeno vzkliknil Snyder. »Pravico imate, da me zaslišujete, nikakor pa ne, da bi se na moj rovaš zabavali z družabnimi igricami.«

Hearn je obupano zaval oči proti strupeni.

»Škoda, res škoda! A krivda je morebiti na meni. Moral bi vam bil obljubiti, da vas po tem poskusu takoj izpustim! Nu torej, obljubim vam, seveda pa le tedaj, če se izkažete, da ste nedolžni. Ako ste res Manhattanov morilec, imate po tem takem veljaven razlog, da odbijete.«

»Nisem Manhattanov morilec, razumete?« je Snyder zavpil. »Sicer pa vobče ne verjamem, da bi me imeli namen takoj izpustiti. Toda če vam je res kaj od tega, le napravite svoj poskus ali kakor ga že imenujete. Povem vam pa, da si še vedno ne morem razložiti, kaj prav za prav hočete od mene.«

»Evo torej,« je jel Hearn pojasnjevati. »Jaz rečem... se pravi, vi rečete, kadar jaz rečem... Prosim, ne zamerite, da se tako slabo izražam.« Pogledal je okrog sebe, kakor bi iskal pomoči, in oči so mu obstale na detektivu, ki je stal s prekrižanimi rokami pri oknu. »O, glejte si ga! Vi, gospod Huntington, ste me gotovo razumeli... Prosim, ali bi hoteli razložiti gospodu Snyderju, za kaj gre?«

Huntington je pristopil.

»Rade volje!« je rekel. »Stvar je v tem...«

»Trenutek, prosim, že vem!« je zmagoslavno vzkliknil Hearn. »Pokažite gospodu Snyderju, kako je treba. Stvar je preprosta, da nikoli tega. Jaz bom vpraševal, vi pa odgovarjajte.«